ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
«ХАРКІВСЬКИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
ДЕРЖАВНОГО ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ»

ЗАТВЕРДЖЕНО
педагогічною радою
25 лютого 2026 р. (протокол № 7, п. 4)

ВВЕДЕНО В ДІЮ
наказ від 25 лютого 2026 № 54-О
В. о. директора

Капіталіна ГУРОВА

ПОЛІТИКА
застосування штучного інтелекту
у ВСП «Харківський торговельно-економічний фаховий коледж Державного торговельно-економічного університету»

Харків, 2026

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Політика застосування штучного інтелекту (ШІ/AI) у ВСП «Харківський торговельно-економічний фаховий коледж Державного торговельно-економічного університету» (далі – Політика) визначає засади етичного, відповідального та педагогічно доцільного використання технологій штучного інтелекту/artificial Intelligence (далі – ШІ/AI) в освітній, навчально-методичній, організаційній та управлінській діяльності ВСП «Харківський торговельно-економічний коледж Державного торговельно-економічного університету» (далі – Коледж, ВСП «ХТЕФК ДТЕУ»).

Політика розроблена на основі «Політики застосування штучного інтелекту (ШІ/AI) в Державному торговельно-економічному університеті».

Метою Політики є створення безпечного та зрозумілого нормативного середовища, яке: сприяє впровадженню інноваційних освітніх технологій; забезпечує дотримання принципів академічної доброчесності; формує у здобувачів освіти та педагогічних працівників відповідальне ставлення до використання ШІ/AI як допоміжного інструменту навчання і професійної діяльності.

ВСП «ХТЕФК ДТЕУ» розглядає ШІ/AI як потужний інструмент, спроможний трансформувати освітній процес, поглиблювати наукові дослідження та підвищувати ефективність управлінських процесів. Водночас Коледж усвідомлює комплекс викликів, пов’язаних з етичними аспектами, збереженням оригінальності інтелектуальної діяльності та динамічним розвитком технологій ШІ/AI.

Запровадження цієї Політики спрямоване на формування чітких, прозорих і справедливих рамок використання ШІ/AI, які забезпечують можливість відповідального застосування його потенціалу за умови мінімізації ризиків і дотримання високих стандартів академічної культури. Коледж орієнтується не на заборону, а на усвідомлене та кероване використання технологій ШІ/AI, сприяючи підготовці здобувачів освіти та педагогічних працівників до професійної діяльності та життя в умовах Четвертої промислової революції.

1.1. Основними завданнями Політики є:

1.1.1. Сприяння інноваційному розвитку та підвищенню якості освіти:

– стимулювання педагогічних працівників до впровадження сучасних методик навчання із застосуванням технологій ШІ/AI з метою персоналізації освітнього процесу, аналізу освітніх даних та оптимізації виконання рутинних завдань;

– забезпечення умов для використання здобувачами освіти інструментів ШІ/AI як засобу поглибленого аналізу, моделювання професійно орієнтованих (зокрема економічних) процесів та формування цифрових компетентностей, затребуваних сучасним ринком праці.

1.1.2. Забезпечення та захист академічної доброчесності:

– чітке розмежування етичного, допоміжного використання технологій ШІ/AI і прояви академічного плагіату та шахрайства;

– встановлення прозорих правил застосування та обов'язкового декларування використання ШІ/AI з метою забезпечення об'єктивності оцінювання та збереження цінності оригінальної інтелектуальної праці;

– формування в академічній спільноті культури відповідальності, відповідно до якої остаточна відповідальність за точність, достовірність і змістові висновки результатів діяльності покладається на людину, а не на алгоритми ШІ/AI.

1.2. Формування професійно конкурентоспроможних фахівців:

– забезпечення формування у здобувачів освіти системи знань і практичних умінь щодо відповідального, етичного та доцільного використання технологій ШІ/AI у майбутній професійній діяльності відповідно до обраної спеціальності;

– сприяння розвитку у здобувачів освіти метакомпетентностей, зокрема критичного та аналітичного мислення, креативності, уміння формулювати ефективні запити до інструментів ШІ/AI (промпт-інжиніринг), а також навичок інтерпретації й оцінювання результатів, отриманих за їх допомогою.

1.3. Формування зрозумілої та передбачуваної системи правил:

– забезпечення доступності й чіткості вимог щодо допустимих і недопустимих форм використання технологій ШІ/AI для всіх учасників освітнього процесу;

– визначення порядку розгляду спірних ситуацій, пов'язаних із застосуванням ШІ/AI, а також механізми відповідальності за порушення встановлених норм.

1.4. Забезпечення захисту даних та інформаційної безпеки:

– формування усвідомленого ставлення учасників освітнього процесу до ризиків, пов'язаних із використанням публічних сервісів ШІ/AI, зокрема щодо передачі конфіденційної, службової та персональної інформації;

– запровадження обмеження щодо використання непублічних даних Коледжу в зовнішніх ШІ-платформах з метою запобігання витоку інформації та порушенню вимог законодавства.

1.5. Сфера застосування Політики

Ця Політика є обов'язковою для виконання та поширюється на всіх учасників освітнього процесу й працівників Коледжу незалежно від їхнього статусу, посади, форми навчання або умов праці.

Положення Політики застосовуються до будь-якої діяльності, пов'язаної з реалізацією освітнього, навчально-методичного, організаційного та адміністративного процесів, що здійснюється з використанням ресурсів Коледжу або в його інтересах, незалежно від місця перебування користувачів.

Зокрема, положення цієї Політики поширюються на:

1) здобувачів освіти:

– здобувачів повної загальної середньої освіти, фахової передвищої освіти та першого (бакалаврського) рівня вищої освіти;

– осіб усіх форм здобуття освіти;

– при виконанні всіх видів навчальних завдань: курсових та кваліфікаційних робіт, рефератів, есе, лабораторних та практичних робіт, звітів з практики, самостійних завдань, контрольних заходів та будь-яких матеріалів, що подаються ді оцінювання;

2) педагогічних працівників: при розробці навчально-методичних матеріалів, у процесі викладання та оцінювання знань здобувачів, а також у і власній науковій та публікаційної діяльності;

3) адміністративний та допоміжний персонал:

– співробітників усіх структурних підрозділів, включаючи відділення, циклові комісії, бібліотеку, відділи, центри, сектори, лабораторії та інші підрозділи;

– при виконанні службових обов'язків, підготовці документів аналітичних звітів, комунікаційних матеріалів та будь-якої іншої діяльності, де можуть бути застосовані інструменти ШІ/AI;

Територіальна та технологічна сфера застосування:

– політика діє незалежно від того, де фізично знаходиться користувач (в аудиторії, гуртожитку, вдома, іншому місці) та які пристрої він використовує (комп'ютери в Коледжі, особисті ноутбуки, смартфони, інші гаджети, якщо його діяльність пов'язана з навчанням, дослідженнями або роботою ВСП «ХТЕФК ДТЕУ».

Всі здобувачі освіти та працівники коледжу зобов'язані ознайомитися а положеннями цієї Політики та неухильно їх виконувати. Незнання правил не звільняє від відповідальності за їх порушення.

1.6. Визначення термінів

Для цілей цієї Політики наведені нижче терміни вживаються у такому значенні:

1.6.1. *Штучний інтелект/artificial Intelligence (ШІ/AI)* – це широка галузь комп'ютерних наук, що займається створенням систем, здатних виконувати завдання, які традиційно вважаються проявом людського інтелекту. У межах цієї Політики термін охоплює, але не обмежується, такими технологіями:

– *машинне навчання (Machine Learning, ML):* алгоритми, що дозволяють системам навчатися на основі даних без прямого програмування;

– *обробка природної мови (Natural Language Processing, NLP):* технології, що дають змогу комп'ютерам розуміти, аналізувати та генерувати людську мову;

– *комп'ютерний зір (Computer Vision, CV):* інструменти для аналізу та інтерпретації візуальної інформації, зокрема зображень та відео.

1.6.2. *Генеративний ШІ (Generative AI)* – це підвид ШІ/AI, орієнтований

на створення нового, оригінального контенту на основі аналізу великих обсягів даних. Такий ШІ/AI формує результати у відповідь на запит користувача (промпт).

Приклади інструментів:

– текстові моделі: ChatGPT (OpenAI), Gemini (Google), Copilot (Microsoft), Llama (Meta);

– моделі для генерації зображень: Midjoumey, DALL-E, Stable Diffusion;

– моделі для роботи з кодом: GitHub Copilot, CodeWhisperer.

Особлива увага має приділятися використанню генеративного ШІ/AI, оскільки він здатний створювати контент, який може помилково сприйматися як робота людини.

1.6.3. *Академічна доброчесність (у контексті ШІ/AI)* – це етичний принцип, що передбачає відповідальне та чесне використання ШІ/AI в освітній та науковій діяльності. Це означає:

– ШІ/AI слугує допоміжним інструментом для покращення роботи, а не її повноцінним виконавцем;

– кінцевий результат (текст, аналіз, висновки, код) є плодом власної інтелектуальної праці та критичного осмислення автора;

– автор несе повну відповідальність за точність, достовірність, етичність та оригінальність матеріалів, навіть якщо вони частково створені за допомогою ШІ.

– будь-яке значне використання ШІ, особливо генеративного, повинно бути прозоро задеклароване відповідно до правил цієї Політики або додаткових інструкцій.

1.6.4. *Промпт (Prompt)* – це запит, команда або питання, яке користувач подає ШІ/AI для отримання відповіді або генерації контенту. Якість результату безпосередньо залежить від точності та деталізації промпту.

1.6.5. *Плагіат з використанням ШІ/AI (AI Plagiarism)* – це форма академічного порушення, коли контент (текст, код, зображення, ідеї), створений ШІ/AI, видається за власну роботу без належного зазначення ролі інструменту. Такий вчинок прирівнюється до традиційного плагіату та є грубим порушенням академічної доброчесності.

2. КЕРІВНІ ПРИНЦИПИ

Ця Політика ґрунтується на фундаментальних принципах, що формують освітню та ціннісну філософію Коледжу у сфері впровадження ШІ/AI, та слугує морально-етичним орієнтиром для всіх учасників освітнього процесу під час використання технологій ШІ/AI.

Принцип академічної доброчесності. ШІ/AI розглядається виключно як допоміжний інструмент, що не може замінювати самостійну інтелектуальну діяльність здобувача освіти або працівника Коледжу.

Принцип відповідальності. Користувач несе повну відповідальність за

достовірність, коректність та етичність матеріалів, створених із використанням ШІ/AI.

Принцип прозорості. Використання генеративного ШІ/AI у навчальних і методичних матеріалах підлягає обов'язковому декларуванню відповідно до вимог цієї Політики та внутрішніх документів Коледжу.

Принцип освітньої доцільності. Застосування ШІ/AI має сприяти досягненню результатів навчання, розвитку критичного мислення, цифрових та професійних компетентностей здобувачів освіти.

Принцип захисту даних. Забороняється використання ШІ-сервісів для обробки конфіденційної, персональної або службової інформації Коледжу без відповідного дозволу.

3. ПРАВИЛА ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

3.1. Дозволене використання ШІ (як допоміжного інструменту)

Коледж заохочує відповідальне використання ШІ/AI для покращення та оптимізації навчання. Здобувачі освіти можуть використовувати інструменти ШІ/AI для навчальних завдань за умови, що фінальний продукт є результатом їх власної інтелектуальної праці:

– планування та генерація ідей: використання ШІ/AI для мозкового штурму, пошуку нових ідей (обрання теми курсової роботи, есе) з обов'язковим додаванням до запиту посилань на україномовні джерела за тематикою дослідження; створення кількох варіантів структури або плану роботи для подальшого власного вибору та опрацювання;

– допомога в дослідженнях: узагальнення даних наукових статей або звітів для швидкого розуміння їхньої суті, що не замінює необхідності самостійного прочитання та критичного аналізу джерел; пошук релевантної літератури або джерел (з обов'язковою подальшою перевіркою їх існування та достовірності, оскільки ШІ/AI може вигадувати джерела), їх бібліографічне оформлення;

– покращення власного тексту: перевірка граматики, орфографії та пунктуації у власноруч написаному тексті; перефразування власних складних речень для покращення ясності та стилю; переклад фрагментів тексту з іноземних джерел з обов'язковим подальшим редагуванням.

За таких умов здобувач освіти залишається головною фігурою процесу, забезпечуючи експертну оцінку, перевірку та відповідальність за підсумковий результат.

3.2. Заборонене використання ШІ/AI (порушення академічної доброчесності)

Нижчезазначені дії є суворо забороненими і розглядаються як грубе порушення вимог академічної доброчесності, що прирівнюється до плагіату та академічного шахрайства:

– пряме копіювання (плагіат): подання тексту, повністю або значною

мірою згенерованого ШІ/AI як власної, оригінальної роботи, що стосується як цілих робіт (курсових, есе), так і окремих абзаців чи розділів;

– використання під час контрольних заходів: будь-яке використання інструментів ШІ/AI під час екзаменів, заліків, контрольних робіт та інших контрольних заходів, тестування (включаючи онлайн-тестування), якщо це не було прямо та письмово дозволено викладачем для конкретного завдання;

– фальсифікація та вигадування: використання ШІ/AI для створення фальшивих даних, неіснуючих посилань на літературу, фейкових цитат чи результатів досліджень;

– делегування основних завдань: перекладання на ШІ/AI основного аналітичного/творчого завдання, наукової роботи. (наприклад, замість самостійного аналізу ринкової ситуації, здобувач освіти дає ШІ/AI запит: «Проаналізуй ринок смартфонів в Україні та напиши висновки», а потім подає отриманий текст як результат власного аналізу); використання ШІ/AI для написання рецензій, відгуків, виступів на заходах, відповідей на форумах, виконання групових завдань від імені здобувача, якщо це не передбачає його активної інтелектуальної участі.

3.3. Вимоги до декларування та цитування

3.3.1. Головним елементом відповідального використання ШІ/AI є прозорість, що передбачає:

– обов’язок декларування: здобувач зобов'язаний декларувати факт використання інструментів генеративного ШІ/AI у всіх письмових роботах, що підлягають оцінюванню (курсові, кваліфікаційні, наукові роботи, навчальні завдання тощо) за винятком базових завдань, як-то перевірка орфографії чи граматики за допомогою вбудованих редакторів (наприклад, в MS Word);

– пріоритет вимог викладача, який має право встановити власні, більш деталізовані правила використання та декларування ШІ/AI в межах своєї дисципліни, про що зазначається в програмі навчальної дисципліни;

– формат декларації: декларація розміщується у вступі до роботи або в окремому параграфі «Декларація про використання ШІ/AI» в кінці роботи (перед списком використаних джерел) і повинна містити: назву інструменту та компанію-розробника (наприклад, ChatGPT від OpenAI, Gemini від Google); чіткий перелік завдань, для яких використовувався ШІ/AI; підтвердження, що здобувач освіти несе повну відповідальність за фінальний зміст роботи.

Приклад декларації.

Декларація про використання ШІ/AI:

Під час підготовки цієї курсової роботи було використано інструмент ChatGPT-4 (OpenAI). Його було застосовано для таких допоміжних завдань:

1. Генерація ідей для структури роботи на етапі планування.

2. Перефразування трьох речень у розділі 2 для покращення

стилістики.

3. Генерація базового шаблону для SWOT-аналізу, який був згодом самостійно заповнений та проаналізований.

Весь основний текст, аналіз, інтерпретація даних та висновки є результатом моєї власної інтелектуальної праці. Я перевірив(ла) всю інформацію, отриману від ШІ, на точність та достовірність і несу повну відповідальність за зміст цієї роботи.

4. ПРАВИЛА ДЛЯ ВИКЛАДАЧІВ ТА НАУКОВЦІВ

4.1. Інтеграція ШІ/AI в освітній процес

4.1.1. Автономія та відповідальність викладача: право самостійно визначати ступінь дозволеного використання ШІ/AI здобувачами освіти в межах своєї навчальної дисципліни – від повної заборони до заохочення використання як обов'язкового елемента. Це рішення має бути педагогічно обґрунтованим і спрямованим.

4.1.2. Обов'язкове інформування в програмі навчальної дисципліни: викладач зобов'язаний включити до програми навчальної дисципліни чіткий та недвозначний параграф, що регулює використання ШІ/AI, в якому вказати:

– загальну політику курсу щодо ШІ/AI (заборонено, обмежено дозволено, заохочується);

– конкретні види завдань, де використання ШІ/AI є прийнятним, і для яких цілей;

– конкретні види завдань (наприклад, підсумкові контрольні заходи), де використання ШІ/AI категорично заборонено;

– вимоги до формату декларування використання ШІ/AI, якщо вони відрізняються від наведених в цій Політиці.

4.1.3. Адаптація навчальних завдань: рекомендується переглянути існуючі завдання щодо їх вразливості до виконання за допомогою ШІ/AI; розробляти нові типи завдань, що розвивають навички вищого порядку та роблять використання ШІ/AI частиною навчання.

4.2. Оцінювання робіт

4.2.1. Зміна фокусу оцінювання: необхідно зміщувати акцент з оцінки кінцевого текстового продукту на оцінку процесу його створення та розуміння здобувачем освіти матеріалу; надавати перевагу формам контролю, які важко автоматизувати (усні презентації та доповіді з сесією запитань-відповідей; дебати, брейншторм інг, дискусії, захист проєктів в аудиторії; розв'язання практичних кейсів у реальному часі; індивідуальні співбесіди за матеріалами поданої роботи тощо).

4.2.2. Дії у випадку виявленого порушення

– факт виявлення несанкціонованого використанні ШІ/AI не є доказом вини, оскільки сучасні інструменти для детекції згенерованого ШІ/AI тексту є ненадійними і не можуть бути єдиною підставою для

притягнення до відповідальності;

– у разі виникнення обґрунтованого факту несанкціонованого використання ШІ/AI викладач мас право провести усну співбесіду зі здобувачем освіти з метою перевірки того, чи може він пояснити логіку викладу, навести приклади та відповісти на питання по суті роботи; рішення про порушення приймається на основі комплексної оцінки: аналізу тексту, результатів співбесіди та інших факторів.

4.3. Використання ШІ/AI в науковій діяльності

4.3.1. Етичне використання: науковці можуть використовувати ШІ/AI для огляду літератури, аналізу великих масивів даних, покращення стилю та граматики наукових текстів, перекладу (з потребою професійної перевірки викладачем) з урахуванням важливості перевірки всієї інформації, згенерованої ШІ/AI.

4.3.2. Питання авторства: ШІ/AI не може бути вказаний як співавтор наукової публікації, оскільки авторство передбачає відповідальність за роботу та інтелектуальний внесок, на що ШІ/AI не здатний; роль ШІ/AI у дослідженні має бути прозоро описана в розділі «Методологія» або «Подяки», якщо його використання було суттєвим.

5. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ЦІЄЇ ПОЛІТИКИ

5.1. Класифікація порушень

Недоброчесне використання ШІ/AI, що суперечить положенням цієї Політики, класифікується як порушення академічної доброчесності відповідно до Положення про дотримання академічної доброчесності педагогічними працівниками та здобувачами освіти ВСП «Харківський торговельно-економічний фаховий коледж Державного торговельно-економічного університету». Залежно від обставин, воно прирівнюється до таких видів порушень: академічний плагіат, копіювання, рерайт, академічна фальсифікація.

5.2. Відповідальність за порушення Політики

За порушення цієї політики наступає відповідальність у порядку та відповідно до Положення про дотримання академічної доброчесності педагогічними працівниками та здобувачами освіти ВСП «Харківський торговельно-економічний фаховий коледж Державного торговельно-економічного університету», Положення про внутрішню систему забезпечення якості освіти у ВСП «Харківський торговельно-економічний фаховий коледж Державного торговельно-економічного університету», Положення про організацію освітнього процесу у ВСП «Харківський торговельно-економічний фаховий коледж Державного торговельно-економічного університету».

5.3. Порядок виявлення та розгляду порушень

Виявлення фактів порушення цієї Політики здійснюється у процесі поточного та підсумкового оцінювання результатів навчання, перевірки

робіт, а також за результатами моніторингу дотримання принципів академічної доброчесності. Розгляд встановлених фактів порушень здійснюється комісією з етики та академічної доброчесності ВСП «Харківський торговельно-економічний фаховий коледж Державного торговельно-економічного університету».

5.4. Види заходів реагування

За результатами розгляду порушення можуть застосовуватися заходи педагогічного, організаційного або дисциплінарного впливу, передбачені чинним законодавством України та внутрішніми положеннями Коледжу, з урахуванням характеру порушення, його повторюваності та ступеня вини.

5.5. Дотримання принципів справедливості та прозорості

Розгляд порушень цієї Політики здійснюється з дотриманням принципів об'єктивності, неупередженості, конфіденційності та права учасників освітнього процесу на надання пояснень.

5.6. Профілактика порушень

Коледж забезпечує проведення інформаційно-роз'яснювальної роботи щодо етичного та відповідального використання ШІ/AI з метою запобігання порушенням академічної доброчесності та формування культури свідомого застосування цифрових технологій в освітньому процесі.

6. ВПРОВАДЖЕННЯ, ПІДТРИМКА ТА ОНОВЛЕННЯ ПОЛІТИКИ

6.1. Впровадження та інформаційна підтримка:

– після затвердження, текст Політики оприлюднюється на офіційному вебсайті ВСП «ХТЕФК ДТЕУ» на сторінці «Академічна доброчесність»;

– проводиться широке інформування здобувачів освіти та співробітників про прийняття Політики;

– організовується проведення заходів щодо навчання використанню ШІ/AI здобувачів освіти та працівників Коледжу.

6.2. Перегляд Політики

Політика підлягає обов'язковому перегляду методичною комісією Коледжу один раз на рік (перед початком нового навчального року). Позаплановий перегляд може бути ініційований у будь-який час у разі появи нових або істотно вдосконалених технологій ШІ/AI, що суттєво впливають на освітню та/чи дослідницьку діяльність, або за результатами аналізу практики застосування Політики.

6.3. Процес перегляду включає:

– аналіз зворотного зв'язку від здобувачів освіти та працівників Коледжу (через опитування, фокус-групи);

– вивчення прецедентів та спірних ситуацій, що виникали в Коледжі протягом навчального року;

– моніторинг подібних політик провідних українських та зарубіжних закладів освіти;

– дослідження нових можливостей та ризиків, пов’язаних з розвитком ШІ/AI.

6.4. Внесення змін

– за результатами перегляду методична комісія готує пропозиції щодо внесення змін та доповнень до Політики;

– проєкт змін проходить процедуру обговорення та затверджується педагогічною радою Коледжу.

6.5. Ця Політика є динамічним документом, що відображає прагнення Коледжу відповідати сучасним викликам та впроваджувати інноваційні підходи в освітній діяльності. ВСП «ХТЕФК ДТЕУ» забезпечує відкритий діалог з учасниками освітнього процесу з метою постійного вдосконалення підходів до використання технологій штучного інтелекту в професійній підготовці здобувачів освіти.